

CZU: 351.74

**RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ PENTRU ULTRAGIEREA
FUNCȚIONARULUI PUBLIC CU STATUT SPECIAL AL POLIȚIEI
ÎN TIMPUL COMBATERII CRIMINALITĂȚII RURALE**

Vitalie IONAȘCU,

doctor în drept, conferențiar universitar,
prodecan al Facultății Drept, Administrație, Ordine și Securitate Publică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0001-6976-615X

Alexandru FRUNZĂ,

doctorand, Școala doctorală „Științe penale și drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0001-9444-6561

Rezumat

În activitatea zilnică, funcționarii publici cu statut special ai MAI sunt implicați în intervenții diverse și complexe pentru care nu există întotdeauna o soluție clară de soluționare, aceștia fiind obligați să intervină ori de câte ori este necesar. În societate s-a format stereotipul că profesia de polițist este una care nu lasă loc de încredere și respect, deseori cetățenii nesubordonându-se cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a acestora, opunând rezistență, jignind onoarea și demnitatea, sau chiar amenințând cu moartea, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, fiind admise situații în care se aplică și violența în privința polițiștilor.

Fapta de ultragiere incriminată în legislația contravențională autohtonă o considerăm drept una depășită în raport cu ultimele modificări din legislație iar sistemul sancționator este prea blând și insuficient pentru a produce careva efecte eficiente în sensul reeducării și corectării persoanelor care au admis astfel de încălcări.

Cuvinte-cheie: ultragiere, polițist, injurie, calomnie, respect, răzburare, obligație, sancțiune, reeducare, corectare, pericol,

Summary

In their daily activity, public officials with special status of the MAI are involved in various and complex interventions for which there is not always a clear solution, they are obliged to intervene whenever necessary. In society, the stereotype was formed that the police profession is one that leaves no trust and respect, often citizens unwillingly not submitting to their disposition or legitimate request, resisting, offending honor and dignity, or even threatening death, injury to bodily integrity or health, being allowed situations in which violence against police officers is also applied.

We consider the act of outrage criminalized in contraventional legislation is outdated in relation to the latest changes in the legislation and the sanctioning system is too mild and insufficient to produce any effective effects in the sense of re-educating and

correcting the people who have admitted such violations.

Key-words: outrage, policeman, insult, slander, respect, revenge, obligation, sanction, re-education, correction, danger.

Introducere. Poliția este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor [3, art. 2].

Poliția are un rol important în cadrul unei comunități, deoarece îndeplinește o serie de acțiuni de protecție, ajutor, informare, soluționare a problemelor cetățenilor, descoperire a actelor ilegale și pedepsire a celor vinovați etc. Or, nu se cunoaște o societate cât de puțin organizată unde să nu existe o forță care să asigure membrilor săi securitatea, curmând și prevenind faptele ilegale contra persoanei și proprietății și, pe de altă parte, să asigure supunerea cetățenilor față de legislație.

În activitatea zilnică, funcționarii publici cu statut special ai MAI sunt implicați în intervenții diverse și complexe pentru care nu există întotdeauna o soluție clară de soluționare, aceștia fiind obligați să intervină ori de câte ori este necesar. Totodată, aceștia au și obligația profesională de a interveni „în orice situație în care ia cunoștință de atingerea adusă vreuneia dintre valorile apărute de lege, indiferent de momentul constatării acesteia, capacitatea de a percepe și de a soluționa problemele celor aflați în dificultate ori de a îndruma către alte autorități cazurile care se situează în afara competenței sau atribuțiilor sale” [4, art. 2].

În pofida la toate acestea, în societate s-a format stereotipul că profesia de polițist este una care nu lasă loc de încredere și respect, deseori cetățenii nesubordonându-se cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a acestora, opunând rezistență, jignind onoarea și demnitatea, sau chiar amenințând cu moartea, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, fiind admise situații în care se aplică și violența în privința polițiștilor.

În conformitate cu art. 25 alin. (1) - (3) a Legii nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului „polițistul își exercită atribuțiile, dispune de drepturile și îndeplinește obligațiile, care îi revin potrivit legii, în limitele competenței și conform funcției deținute. Cerințele legale ale polițistului înaintate în procesul exercitării atribuțiilor de serviciu sunt obligatorii pentru executare de către toate persoanele fizice și juridice. Neîndeplinirea cerințelor legale ale polițistului, precum și alte acțiuni sau inacțiuni ce împiedică exercitarea atribuțiilor sale atrag după sine răspunderea stabilită de legislație” [3, art. 25 alin. (1) - (3)].

Metode și materiale aplicate. În procesul de elaborare a studiului au fost utilizat un șir extins de metode de cercetare, printre care enumerăm: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda experimentului și metoda empirică.

Rezultate obținute și discuții. În continuare ne vom referi la acele fapte care împiedică exercitarea atribuțiilor de serviciu de către polițiști, în special care aduc atingere onoarei și demnității funcționarilor publici cu statut special. Practic în majoritatea cazurilor de intervenție în situațiile de conflict, funcționarii de poliție sunt ultragiați de către delincvenți, ca răspuns la acțiunile întreprinse față de ei. De obicei faptele de ultragiare a polițiștilor sunt însoțite de alte acțiuni ilegale cu caracter violent sau de natură să-i împiedice la realizarea atribuțiilor de serviciu.

În continuare sunt prezentate o serie de exemple relevante, cazuri reale, de fapte ilicite prin care s-a atentat la integritatea, onoarea sau demnitatea funcționarilor de poliție, unul dintre care este cazul din data de 03 august 2017 din satul Baurci, în care doi polițiști ai Inspectoratului Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției au fost agresati. Astfel, agresorii au aplicat violența fizică asupra inspectorilor de patrulare, fapt ce i-a determinat pe polițiști să aplice mijloacele speciale. Din păcate, focurile de armă nu au calmat suspjecții, aceștia au urcat la volanul automobilului de serviciu și intenționat l-au avariat. Ulterior, aceștia au ieșit în afara localității și l-au incendiat.

La data de 6 februarie 2018, doi cetățeni au opus rezistență și agresat o angajată a INSP, la serviciu, cauzându-i dureri fizice. Ulterior, în incinta IP Râșcani, unde au fost conduse persoanele agresive, un inspector, încercând să filmeze acțiunile huliganice ale persoanelor date, a fost lovit de unul din agresori cu piciorul în regiunea pieptului și a mâinii stângi.

La data de 27 martie 2017, în or. Căușeni, o persoană cu scop de răzbunare, având în mână un cuțit de bucătărie, a atacat inspectorul, provocându-i o plagă tăiată la mâna stângă.

La data de 02 mai 2016, în or. Drochia, inspectorul aflat la serviciu, a stopat automobilul de marca Škoda Octavia, pasagerul căruia a efectuat o împușcătură din arma de foc de model Horhe, 9 mm, în direcția polițistului.

La 28 noiembrie 2018, în orașul Taraclia, în timpul urmăririi și stopării forțate a automobilului de marca „Audi 80”, în momentul reținerii, șoferul l-a lovit la mâna pe inspectorul de patrulare, cauzându-i fractura mâinii drepte.

La data de 14 decembrie 2017, doi inspectori de patrulare au încercat să oprească automobilul de model „Škoda Fabia”, șoferul căruia a ignorat cerința legală de a se opri. Automobilul a fost urmărit și s-a oprit în apropiere unei locuințe, din care au ieșit 3 persoane și au început să-i înjure pe funcționarii publici cu statut special, după ce le-au aplicat câteva lovituri cu pumnii

în regiunea capului și cu picioare în automobil de serviciu.

La data de 8 ianuarie 2015, în timpul desfășurării măsurilor preventiv-profilactice „Zero Grade”, în raionul Telenеști, un inspector de patrulare a somat șoferul unui automobil de a se opri. Conducătorul unității de transport aflat în stare de ebrietate a încetinit fără să oprească automobilul, ignorând cerințele legale ale polițistului. La un moment, șoferul a accelerat viteza de deplasare, astfel acesta i-a prins un deget de la mâna stângă a polițistului în ușa din față a autoturismului. Ca urmare, inspectorul a fost târât din urma autoturismului câțiva metri, fiindu-i pricinuite leziuni corporale care au necesitat îngrijiri medicale.

La data de 13 ianuarie 2015, cinci tineri cu vârstele cuprinse între 26 și 29 de ani, au fost reținuți de către un echipaj al Batalionului Reacționare Operativă din cadrul Direcției de Poliție a mun. Chișinău pentru că manifestau comportament agresiv și neadecvat pe stradă. Polițiștii au fost alertați de câțiva martori care au surprins acțiunile ilegale ale indivizilor. Aceștia, au fost reținuți și escortați la Inspectoratul de sector pentru documentare, unde s-au comportat agresiv cu angajații poliției.

La solicitarea forțelor de ordine, unul dintre ei a prezentat un act de identitate dubios. Polițistul a observat că în buletinul de identitate este fotografia altei persoane, iar datele nu coincid cu declarațiile individului. Astfel că, documentul a fost ridicat în vederea stabilirii faptului, dacă este veridic sau falsificat.

Totodată, a fost întocmit câte un proces verbal în privința lor pentru „ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept și opunerea de rezistență”, fiindu-le aplicate amenzi a câte 500 de lei. De menționat că, lista exemplurilor la acest capitol nu este exhaustivă [5] și dacă vom analiza informațiile din diferite surse cu referire la intervențiile polițiștilor vom constata că practic în majoritatea cazurilor când funcționarii de poliție aplică măsuri de constrângere drept răspuns din partea delincvenților este rezistența însoțită de acte de ultragiere și de nesubordonare cerințelor legale.

Prin urmare, legiuitorul a instituit anumite mecanisme de a atrage la răspundere juridică a delincvenților pentru actele de ultragiere și nesubordonare cerințelor legale, incriminând aceste fapte în legea contravențională la art. 353, alin. (1) „Ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept, opunerea de rezistență

(1) Ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept, adică jignirea premeditată a onoarei și demnității procurorului, ofițerului de urmărire penală, ofițerului de informații și securitate, angajatului cu statut special al Ministerului Afacerilor Interne, altei persoane, aflată în exercițiul funcțiunii sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice, de asigurare a

siguranței circulației rutiere, de executare a hotărârilor instanței de judecată și a documentelor executorii și de combatere a criminalității, exprimată prin acțiune, verbal sau în scris, se sancționează cu amendă de la 10 la 25 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore” [1, alin. (1)].

Analizând noțiunea de „ultragiere”, într-un sens general, presupune o jignire, o ofensă, o insultă adusă cuiva. DEX-ul definește preponderent, ultragiarea în acțiunea de „a insulta pe un reprezentant al autorității aflat în exercițiul funcțiunii sau pentru acte săvârșite în exercițiul funcțiunii” [6].

În sens juridic, ultragiarea este definită doar în legea contravențională drept „jignirea premeditată a onoarei și demnității procurorului, ofițerului de urmărire penală, ofițerului de informații și securitate, angajatului cu statut special al Ministerului Afacerilor Interne, altei persoane, aflată în exercițiul funcțiunii sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității, exprimată prin acțiune, verbal sau în scris” [1, alin. (1)].

În legislația românească, ultragiarea unui funcționar de poliție este incriminată în legea penală. Astfel, infracțiunea de ultraj presupune „Amenințarea săvârșita nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirea sau vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implica exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătura cu exercitarea acestor atribuții” [2].

Observăm că legiuitorul român a incriminat la această infracțiune mai multe acțiuni alternative care depășește conținutul noțiunii de „Ultragiare” oferit de DEX, după cum urmează:

- amenințare săvârșita nemijlocit;
- amenințare săvârșita prin mijloace de comunicare directă;
- lovire sau alte violențe;
- vătămări corporale;
- loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
- omor.

Prin urmare, legislația contravențională a Republicii Moldova, conține reglementări de sancționare [1], aparent loială, pentru acțiunile ilegale îndreptate împotriva polițiștilor, care în esență practic nu descurajează persoanele să jignească funcționarii poliției, în consecință, să nu se subordoneze cerințelor legale ale acestora.

Astfel, legea contravențională sancționează faptele de „ultragiere a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept, adică jignirea premeditată a onoarei și demnității procurorului, ofițerului de urmărire penală, ofițerului de informații și securitate, angajatului cu statut special al Ministe-

rului Afacerilor Interne, altei persoane, aflată în exercițiul funcțiunii sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității, exprimată prin acțiune, verbal sau în scris” cu amendă de la 10 la 25 de unități convenționale (de la 500 de lei la 1250 de lei) sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore.

Considerăm aceste prevederi intempestive în raport cu pericolul social al acestor fapte și în raport cu mărimea sancțiunii a altor fapte contravenționale asemănătoare cum ar fi cele prevăzute de art. 69, alin. (1) sau 70, alin. (1) CC al RM [1].

În cazul contravenției prevăzute la art. 69 alin. (1) CC al RM „Injuria, vorbele sau faptele care înjosesc onoarea și demnitatea persoanei” se aplică o pedeapsă cu amendă de la 9 la 18 unități convenționale (de la 450 de lei la 900 de lei) sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 10 la 20 de ore [1, art. 69, alin. (1)]. În același context, în cazul contravenției de calomnie prevăzute de art. 70, alin. (1) CC al RM „Calomnia, adică răspândirea cu bună știință a unor informații mincinoase ce defăimează o altă persoană, se sancționează cu amendă de la 48 la 72 de unități convenționale aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 60 de ore, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu privarea de dreptul de a deține anumite funcții sau de dreptul de a desfășura anumite activități pe un termen de la 3 luni la un an.” [1, art. 70, alin. (1)].

Observăm că sancțiunea pentru ultragiare este aproximativ egală cu cea în caz de injurie a unei persoane fizice și mai blândă în raport cu calomnia, prin care este defăimată la fel o persoană fizică.

Dacă mai luăm în considerare faptul că contravenientul având dreptul să achite, în timp de 3 zile lucrătoare, jumate din amendă [1, art. 34, alin. (3)], pentru o faptă de ultragiare a funcționarului de poliție, efectiv va fi sancționat cu o amendă în mărime de la 250 de lei până la 625 de lei.

În acest context, considerăm că măsurile contravenționale impuse de către legiuitor sunt mult prea blânde fapt ce nu determină o constrângere statală eficientă și prin urmare o astfel de sancțiune nu va produce careva efecte eficiente în sensul reeducării și corectării persoanelor care au admis astfel de încălcări.

În această ordine de idei, relevantă este și practica altor state, spre exemplu în Estonia, conform art. 274 din Codul penal al Republicii Estonia, comiterea unui act de violență împotriva unui reprezentant al autorității de stat sau împotriva altei persoane care menține ordinea publică, în cazul în care este comis în procesul executării atribuțiilor de serviciu, se sancționează cu o pedeapsă pecuniară sau privațiune de libertate de până la 5 ani de în-

chisoare. Potrivit art. 275 din Codul penal al Estoniei, defăimarea sau insultarea unui reprezentant al autorității de stat sau altei persoane care menține ordinea publică, dacă sunt săvârșite în procesul de executare a atribuțiilor de serviciu, se sancționează cu o pedeapsă pecuniară sau cu privațiune de libertate de până la 2 ani de închisoare. Iar conform art. 276 din Codul prenotat, nerespectarea ordinului legal emis de către reprezentantul autorității de stat se sancționează cu o pedeapsă în mărime de până la 200 puncte de penalitate sau detenție [2, art. 276].

Codul penal al Republicii Italiene, prevede la art. 341 că, oricine, în loc public sau deschis publicului și în prezența mai multor persoane, ofensează onoarea și prestigiul unui oficial public în timp ce acesta îndeplinește o sarcină de serviciu sau se află în exercițiul funcției sale este pedepsit cu închisoare de până la trei ani. Totodată, conform art. 336 din Cod, oricine face uz de violență sau amenințări asupra unui oficial public pentru a-l constrânge să comită o acțiune contra obligațiilor sale, sau să omită un act în serviciu, este pedepsit cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Potrivit Codului penal al Germaniei, pentru tulburarea ordinii publice cu consecințe deosebit de grave (persoana are asupra sa o armă de foc, jefuiește sau cauzează pagube însemnate), se aplică pedeapsa cu închisoarea între 6 luni și 10 ani [5].

Codului penal al Rusiei, stabilește că, cuantumul pedepsei penale pentru acțiunile huliganice este de 5, 7 sau 8 ani privațiune de libertate, în dependență de circumstanțele agravante [5].

Constatăm că politicile diferitor state sunt dure față de astfel de încălcări și respectiv ar trebui să constituie un argument bun pentru legiuitorul național în contextul elaborării și aprobării unor modificări în vederea eficientizării acestui mecanism.

Totodată, ne exprimăm dezacordul cu referire la sintagma din art. 353, alin. (1) „aflată în exercițiul funcțiunii sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice, de asigurare a siguranței circulației rutiere, de executare a hotărârilor instanței de judecată și a documentelor executorii și de combatere a criminalității” [1, art. 353, alin. (1)].

Suntem de părerea că pericolul social al contravenției de ultragiere derivă nu doar din situația în care funcționarul public cu statut special al poliției este în exercițiul funcției dar și din statutul propriu-zis al funcționarului. În acest context, actele normative îl obligă pe funcționarul public cu statut special al poliției să intervină în diferite situații chiar dacă nu este în exercițiul funcției. Astfel, conform principiului disponibilității, funcționarului public cu statut special este obligat să intervină „în orice situație în care ia cunoștință de atingerea adusă vreuneia dintre valorile apărute de lege,

indiferent de momentul constatării acesteia, capacitatea de a percepe și de a soluționa problemele celor aflați în dificultate ori de a îndruma către alte autorități cazurile care se situează în afara competenței sau atribuțiilor sale” [4, art. 4, alin. (6)]. Totodată, ar putea exista situații în care funcționarii publici cu statut special ar putea fi ultragiați în afara orelor de serviciu dar în legătură cu unele acțiuni realizate în perioada exercitării atribuțiilor de serviciu, pe motiv de răzbunare sau intimidare. Credem că ar constitui ultragiare și cazul în care un funcționar public cu statut special al poliției ar fi agresat verbal, în scop de intimidare sau de manifestare a lipsei de respect, în afara exercitării atribuțiilor de serviciu și chiar fără nici-o legătură cu unele acțiuni legate de serviciu, doar dacă delincventul cunoștea că persoana are statut de polițist, fie că este îmbrăcat în echipament de serviciu sau fie că este îmbrăcat în haine civile.

În concluzie, suntem de părerea că definiția de „ultragiare” oferită în legislația contravențională autohtonă o considerăm drept una depășită în raport cu ultimele modificări din legislație iar sistemul sancționator este prea blând și insuficient pentru a produce careva efecte eficiente în sensul reeducării și corectării persoanelor care au admis astfel de încălcări.

Ultragiarea unui funcționar public cu statut special al poliției nu trebuie să fie legată sau considerată doar în perioada exercitării atribuțiilor de serviciu dar să derive din statutul de polițist, deoarece acest statut îl obligă să acționeze în orice timp și situație de pericol.

Totodată, ar fi cazul de delimitat ultragiarea polițistului de alți funcționari publici aflați la „datorii obștești de asigurare a securității statului”, printr-o normă aparte.

Astfel, propunem instituirea unei norme contravenționale sau penale aparte cu referire doar la ultragiarea funcționarului public cu statut special al MAI, care ar defini ultragiarea în felul următor „jignirea premeditată a onoarei și demnității funcționarului public cu statut special al MAI, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătura cu statutul juridic al acestuia, exprimată prin orice acțiune, verbal sau în scris, săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă cu scop de împiedicare a exercitării funcției, intimidare, răzbunare sau manifestării lipsei de respect”.

Totodată, suntem de părerea precum că „ultragiarea” unui funcționar de poliție trebuie să fie incriminată drept o infracțiune, la Capitolul XVII, INFRACTIUNI CONTRA AUTORITĂȚILOR PUBLICE ȘI A SECURITĂȚII DE STAT, fiind propus următorul conținut „Jignirea premeditată a onoarei și demnității funcționarului public cu statut special al MAI, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătura cu statutul juridic al acestuia, exprimată prin orice acțiune, verbal sau în scris, săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă cu scop de împiedicare a exercitării funcției, intimidare, răzbuna-

re sau manifestării lipsei de respect, se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 de unități convenționale până la 1000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore”.

Referințe bibliografice

1. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008, art. 353, (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134573&lang=ro#, accesat la data de 21.08.2022);
2. Codul penal al României din 17 iulie 2009 modificat prin Legea României nr. 286 din 2009, publicat în: Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009. Data intrării în vigoare: 1 februarie 2014, art. 257, alin. (1);
3. Legea Republicii Moldova nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, publicat la data de 01.03.2013 în Monitorul Oficial nr. 42-47, art. 2. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120699&lang=ro, accesat la data de 21.08.2022);
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 629 din 08.08.2017 pentru aprobarea Codului de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, publicat la data de 11.08.2022 în Monitorul Oficial nr. 289-300, art. 4, alin. (6). (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102524&lang=ro, accesat la data de 21.08.2022);
5. Notă informativă la proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative. (https://www.google.com/url?sa=t&rc=t=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi03cD14OfVAhV-MIcAKHTfQCGgQFggI1MAA&url=http%3A%2F%2Fwww.particip.gov.md%2Fpublic%2Fdocumente%2F119%2Fanexe%2Fro_2127_Nota-informativa.docx&usg=AFQjCNFJD7zLFBRj1NWQen1ZzZBGa7clmA, accesat la data de 21.08.2022);
6. <https://dexonline.ro/definitie/ultragiere> (accesat la data de 21.08.2022).